

Nyfiken på esperanto?

Läs här svaren på de vanligaste frågorna

Vad är det där esperanto?

Esperanto är kommunikation människor emellan.

Världen blir alltmer internationell. Personer, pengar och varor rör sig mer och mer fritt. Men eftersom alla talar olika språk, som är svåra att lära sig, kan tankarna inte röra sig fritt. Esperanto är en lösning som kan överbrygga språkliga barriärer. Att lära sig esperanto är att säga "Jag är öppen för världen!"

Hur många människor i världen kan esperanto?

Tillräckligt många för att man redan idag ska kunna känna "smaken" av en verklig internationell gemenskap.

Någonstans mellan 100 000 och några miljoner kan kommunicera på esperanto, beroende på hur man räknar. Men de är tillräckligt många och tillräckligt jämt fördelade över världen för att utgöra en växande internationell kultur. En karta över det esperantotalande området skulle bli en världskarta – och det är ju själva poängen.

Vi har ju engelska som internationellt språk, behöver vi då ett nytt språk?

Nya kulturer föder nya språk. Den internationella kulturen är inget undantag.

Engelskan är i sig självt ett underbart språk, precis som varje annat språk i sin kultur, men är det verkligen "internationellt"? Här följer fyra tankeställare:

A. Ingen organisation på det internationella planet använder bara engelska. Tvärtom har både FN och EU måst utvidga antalet

officiella språk.

B. Tanken att man klarar sig överallt med engelska är en illusion. Åk till Latinamerika, fransktalande Afrika, Ryssland, Kina, Japan osv. Inte ens inom Europa fungerar engelska överallt.

C. Japaner läser engelska i skolan, men de flesta lär sig aldrig prata det. Inte ens europeer som studerat engelska i många år uppnår att kunna behärska det som en född engelsktalande. Esperanto kan efter en relativt kort studieperiod och praktisering bli ett språk man behärskar och känner som "sitt eget språk".

D. Med engelska som internationellt språk skulle vissa folk och kulturer få en orättvis fördel. Vi skulle få ett problem i global skala som vi idag har i många länder där minoriteter måste kämpa för sina språk och kulturer. För att undgå dessa konflikter krävs ett språk som är alla människors gemensamma egendom, och därför utgör en lika stor fördel för alla.

Slutsatsen är egentligen uppenbar: Vi behöver ett språk som utvecklats som ett kommunikationsmedel för global kultur, som ett uttryck för verklig gemenskap.

Där landgränser och hudfärg inte längre skapar hat och motvilja, växer det fram en ny internationell kultur. Det finns ett språk som uttrycker just detta, som vuxit just i en sådan internationell gemenskap, som alla kan tala utan att känna sig diskriminerade: esperanto.

Är det möjligt att ha ett levande språk utan ett folk?

Esperanto har ett "folk" – potentiellt hela världens folk, men redan idag finns en växande internationell gemenskap av människor som upptäckt och dragit nytta av att esperanto finns.

Det är inte hudfärg och frukostvanor som ger

ett språk liv, utan viljan att kommunicera. Att denna vilja finns, visar tex. Internet, som vuxit explosionsartat på senare år. Detta tack vare att man kommit överens om att låta datorerna använda samma kod, dvs språk, när de kontaktar varandra, antingen de är från Mac-, PC- eller Unix-kulturen. En logisk utveckling, och varför skulle inte det samma gälla mellan människor från olika kulturer? Tekniskt och ekonomiskt är vi ju redan idag "ett folk" på planeten, och då är det ju rimligt att efterhand lär oss hur vi bäst kan använda detta faktum till glädje och nytta, såväl finansiellt som emotionellt.

Är tanken att esperanto skall ersätta alla andra språk?

Nej, esperanto är snarare ett slags försvar för alla språks rätt att existera.

En av de stora fördelarna med esperanto är just att det inte är ett nationellt språk, utan ett språk för tankeutbyte mellan människor med olika modersmål. Esperanto är alltså inte en konkurrent till andra språk, utan ett bidrag till att undanröja språkligt förtryck, tex mot grupper inom en nation som vill tala sitt eget språk.

Dessutom är ju detta att kunna ha direkta personliga kontakter med folk från andra kulturer kanske det mest effektiva sättet att uppleva och bli berikad av den kulturella och mänskliga mångfald som omger oss.

Och vi behöver ju inte sluta lära oss främmande språk bara för att ingen tvingar oss till det. Försök i skolor har visat att det går lättare att lära sig andra språk om man först kan esperanto.

Är inte införandet av esperanto en utopi? Det verkar så otroligt.

All utveckling är förverkligande av utopier.

Vi kanske borde ha kunnat förutse att Berlinmuren skulle falla, och att rasförtrycket i Sydafrika skulle upphöra, men ändå blir vi förvånade och tycker det är fantastiskt, när det väl händer. Och är inte hela den tekniska utvecklingen en enda stor "utopi" som blivit till verklighet?

Esperanto av idag är mycket mer än en utopi. Det är ett realistiskt förslag, ett resultat av mer än hundra års prövning, på alla kontinenter och i livets alla sammanhang.

De språkliga kommunikationsproblemen vi idag har i alla internationella sammanhang ropar på en lösning. Ibland tänker människor att "det har alltid varit problem och det kommer alltid att vara problem". Men historien är full av lösta problem. Vore det så otroligt om vi lyckas lösa ännu ett problem?

Vi ser idag ett ökande intresse för dialekter. Står inte det i motsättning till esperantotanken?

Det kan verka paradoxalt, men detta nyvaknade intresse för dialekter går i samma riktning som esperantointresset.

Dialekterna är ofta bättre ägnade att uttrycka förhållanden och känslor knutna till ett visst lokalsamhälle. På samma sätt är det internationella språket bättre anpassat att uttrycka det som befinner sig utanför en given lokal eller etnisk kultur och för att uttrycka det som är allmänmänskligt.

Kommer inte varje folk att använda esperanto på sitt eget sätt, så att språket splittras?

När språk splittras upp är det ett uttryck för att befolkningarna antingen inte vill eller inte kan ha kontakt med varandra.

Den tekniska utvecklingen har redan besvarat frågan om vi kan ha kontakt med varandra – satelliter, nätverk, massmedier, tåg, flyg, bil... Och esperanto i sig är ju ett oerhört starkt uttryck för att människor verkligen vill ha direkt kontakt med varandra.

Våra nationella språk kan ju snarast liknas vid avancerade försvarsanläggningar, som med grammatiska och fonetiska minor hindrar främlingar från att ta del eller av vår kultur. Esperanto är ett uttryck för en vilja att välkomna samma främling som en jämlike och vän.

Är inte esperanto bara ett hopkok av olika språk?

Esperanto är det mest välstrukturerade av alla levande språk.

Eftersom alla språk är verktyg för att beskriva samma verklighet, har utvecklingen lett till gemensamma strukturer och tendenser. Esperanto är ett resultat av att dessa renodlats och fått bilda språkets kärna eller grundstruktur. Esperanto är alltså ett resultat av raffinering och urval, och inte ett hopkok eller en blandning av de ytliga olikheter som gör det omöjligt att förstå ett okänt språk.

Alla språk består av ord med mycket olika ursprung. Esperantos struktur gör det möjligt att foga samman dessa delar till en helhet. Därför har språket utan att skadas eller förändras i sin grundstruktur kunnat ta upp och assimilera ord eller "ordrötter" från andra språk.

Esperantos ordnade struktur är alltså inte en konstlad och steril, utan känns helt naturlig för användaren. Den kan upplevas som en befrielse.

Är inte esperanto ett konstgjort språk, och därmed onaturligt?

Alla språk är i viss mån människoskapade, men om de återspeglar naturen eller verkligheten, känns de naturliga.

Om en fysiker lyckas konstruera en formel som beskriver en naturlag på ett bra sätt, så är ju formeln konstruerad av en människa – alltså konstgjord. Men den beskriver ju något naturligt. Det samma gäller för esperanto. Eftersom grundstrukturen baserar sig på ett systematiskt val och en renodling av företeelser som utvecklingen frambringat i "naturliga" språk, så blir resultatet något som för den som talar språket förefaller alldeles naturligt.

Kanske är det naturligt att de språk som är ett bestämt folks egendom är så fyllda med komplikationer att främlingar inte kan lära sig dem lika bra som de infödda. Men är det inte lika naturligt att ett språk som är mänsklighetens gemensamma språk i så hög grad som möjligt endast innehåller de verkligt betydelsebärande strukturerna i renodlad form?

Det stora miraklet i esperantos tillblivelse var kanske att dess skapare lyckades ge det liv. Det som planterades av en okänd ögonläkare i Warszawa år 1887 i form av en liten broschyr, var nämligen inte mer än ett frö. Ett frö som sedan vuxit till ett språk. En trädgårdsmästare som sår ett frö som blir ett vackert träd, har inte skapat ett konstgjort träd, utan hjälpt något att födas. Vad kan vara mer naturligt?

Varför förekommer det att framstående språkvetare uttalar sig nedlåtande om esperanto?

Förvånande nog, så beror det på okunnighet.

Att skapa ett fungerande livskraftigt språk som samtidigt drar nytta av de strukturer som utvecklats i vår språkförmåga, är oerhört komplicerat och svårt.

De som bäst förstår detta är språkvetarna eller lingvisterna. Kanske är det just därför som så många av dessa i övrigt så kunniga människor inte kan tro att esperanto kan existera och fungera, och därför vara värt att uppmärksamma.

Esperantos skapare var mycket språkkunnig, men inte vetenskapsman. Han lyckades att väga samman alla de faktorer som måste bilda en fungerande helhet i ett språk.

För att skapa en praktiskt fungerande språkstruktur räcker inte att analysera och systematisera. Språkets författare måste gjuta in allt sitt kunnande och all sin erfarenhet i en liten kärna, där delarna kan samverka för att spegla det liv som varje språk måste kunna återge, och som i sin tur ger språket "liv".

Kan esperanto användas till avancerade diskussioner, poesi och att uttrycka känslor?

Ja, enda skillnaden är att alla i hela världen kommer att kunna förstå vad man säger.

Man vinner oerhört i klarhet, skärpa och kvalitet när alla kan uttrycka sig direkt på ett språk där de känner sig hemma, samtidigt som mottagaren direkt kan förstå det sagda eftersom denne känner sig lika hemma i detta språk. Det visar omfattande erfarenhet från de årliga världskongresserna, seminarier i vetenskapliga ämnen, sommaruniversitet osv, där såväl undervisning, debatter och diskussioner, som "kaffeprat", försiggår på esperanto.

Poesi fanns med redan i den första lilla broschyren om esperanto från sommaren 1887. Det kommer ständigt nya diktsamlingar, och många verkliga klassiker finns översatta till esperanto.

Historien är full av människor från olika delar av världen som uttryckt sina känslor på esperanto. I böcker, sånger, poem eller vid mötet med en annan människa. Ibland har de väl råkat i gräl, men oftast har de fattat sympati för varandra, glatts åt att kunna mötas utan språkhinder, och kanske blivit vänner för livet, eller äkta makar. Vad kan vara vackrare än en kärlekshistoria på det språk som gjorde den möjlig?